

Η Εκπαίδευση στο Μουσείο, το Μουσείο στην Εκπαίδευση Χτίζοντας γέφυρες επικοινωνίας

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που εφαρμόζονται στα Μουσεία αποτελούν ένα εναλλακτικό τρόπο επίσκεψης, για μια πιο αποδοτική και δημιουργική προσέγγιση των εκθεμάτων. Από τη δεκαετία του '70 τα εκπαιδευτικά προγράμματα στα Μουσεία γνωρίζουν ξεχωριστή άνθηση, ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες χώρες (Ζαφειράκου, Α. 2000:23). Οι σχέσεις ανάμεσα στα μουσεία και τα σχολεία γίνονται πιο στενές και αυτονόητες. Αρχίζει πια να γίνεται σαφές ότι όλοι έχουν το δικαίωμα ίσης πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά και στην Τέχνη.

Έτσι, σταδιακά, άρχισαν να συνδέονται τα αντικείμενα του Μουσείου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον από το οποίο προήλθαν, γεγονός που έδωσε εκπαιδευτικό χαρακτήρα στις συλλογές αφού ο τρόπος έκθεσής τους, συνέδεε τα αντικείμενα με την ιστορία του ανθρώπου.

Τα Μουσεία άρχισαν να αφορούν ένα όλο και πιο αυξανόμενο πλήθος ανθρώπων και άρχισε να γίνεται όλο και πιο έντονη η ανάγκη για μια πληρέστερη συνάντηση του Μουσείου με την κοινότητα. Συνειδητοποιείται ότι το Μουσείο μπορεί να αποτελέσει ένα παράλληλο εκπαιδευτικό χώρο, προσιτό σε όλους τους ανθρώπους γι' αυτό και βαθιά δημοκρατικό, όπου το πεδίο της μάθησης είναι πολυδιάστατο και κυρίως προσφέρει μέσω των αυθεντικών αντικειμένων που διαθέτει, τη δυνατότητα της ενεργού και ολικής εμπλοκής του ατόμου στη διαδικασία κατάκτησης της γνώσης, ανακάλυψης και έκφρασης συναισθημάτων.

Η συνεργασία σχολείου-μουσείου ήταν μοιραία και αναπόφευκτη. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που με επιτυχία εφαρμόζονται και στον τόπο μας την τελευταία δεκαετία δεν είναι μαθήματα. Είναι παιχνίδια παρατηρητικότητας, φαντασίας, οξυδέρκειας και ευστροφίας που κατάλληλα εφαρμοσμένα φέρνουν εκπληκτικά αποτελέσματα σε ότι αφορά τη μάθηση. Είναι πάνω από όλα εμπειρικά και όχι θεωρητικά, γιατί το παιδί μαθαίνει αβίαστα και εύκολα μέσα από την άμεση επαφή με τα εκθέματα

Αν δεχτούμε ότι μαθαίνουμε καλύτερα μέσα από το συγκεκριμένο παρά το αφηρημένο, τότε τα αντικείμενα είναι αυτά που μας δίνουν την αίσθηση του κόσμου γύρω μας και αυτά είναι που θέτουν τα θεμέλια για να σχηματίσουμε σε ένα κατοπινότερο στάδιο νοητικά σύμβολα και έννοιες (Hooper-Greenhill, E.1994:102). Τα αντικείμενα μπορούν να δράσουν ως καταλύτες στη διαδικασία της μάθησης. Η υλική υπόσταση του αντικειμένου και η «ζωντάνια» του, ξυπνούν το ενδιαφέρον και την προσοχή του ατόμου και σε αυτό το σημείο έγγειται η ποιοτική διαφορά από την προσοχή και το ενδιαφέρον που ξυπνά στο άτομο ένα γραπτό κείμενο. Όπως αναφέρει η Hooper-Greenhill, E. (1994:102-103), δουλεύοντας στο Μουσείο με τα αυθεντικά αντικείμενα , αυτό επιτρέπει στο άτομο να συγκρίνει, να συσχετίσει, να ταξινομήσει, να αναρωτηθεί, να μετακινηθεί από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο, από το γνωστό στο άγνωστο και από τις συγκεκριμένες παρατηρήσεις να οδηγηθεί στη γενίκευση.... Η μάθηση γίνεται λιγότερο μηχανική, πιο διασκεδαστική και γνήσια διερευνητική.

Η κατάρτιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο Μουσείο βασίζεται στις αρχές της ενεργητικής μάθησης. Η έμφαση δίνεται στην προσεκτική έρευνα των εκθεμάτων, στην αυθόρμητη έκφραση συναισθημάτων και ιδεών και στη δημιουργική δραστηριότητα (π.χ. δραματοποίηση, κατασκευές κτλ).

Το σύγχρονο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Μουσείου δουλεύει με θεματικές ενότητες. Ποτέ με το σύνολο του Μουσείου. Δουλεύει με θέματα/αντικείμενα όσο το δυνατό πιο γνώριμα στο παιδί και σίγουρα δεν αποσκοπεί στη στείρα συσσώρευση γνώσεων, χρονολογιών, χρονικών εποχών, ονομάτων και όρων, αλλά στην επικοινωνία με τα εκθέματα και μέσα από αυτά με την εποχή τους, με τον άνθρωπο που τα δημιούργησε και τα χρησιμοποίησε στην καθημερινή του ζωή. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα παρέχουν στα παιδιά τη δυνατότητα να γνωρίσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά και παράλληλα να καλλιεργηθούν ψυχικά, να αγαπήσουν το ωραίο στα έργα των ανθρώπων, να συνειδητοποιήσουν ότι ο άνθρωπος έχει παρελθόν, παρόν και μέλλον.

Όπως πολύ χαρακτηριστικά αναφέρει ο Sullivan, R. στο άρθρο του “*Transforming Museums*”(1996:62) « Σε μια κοινωνία, η οποία έχει την τάση να «ξεφορτώνεται» αντικείμενα και να τα αντικαθιστά συνεχώς με καινούρια, τα Μουσεία και οι συλλογές τους μπορούν να γίνουν σύμβολα της παράδοσης, της συνέχειας, της διατήρησης, της κληροδότησης και του σεβασμού προς τον άνθρωπο.»

Τελειώνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα στο Μουσείο αποτελούν μια εμπειρία μοναδική, μια εμπειρία η οποία ενεργοποιεί πολλές αισθήσεις (multi-sensory experience) και ως εκ τούτου είναι μια εμπειρία αξέχαστη. Όπως άλλωστε όλοι ξέρουμε όταν η μάθηση γίνεται παιχνίδι και το παιχνίδι μάθηση, τότε έχει επέλθει μια διανοητική, συναισθηματική και κοινωνική ισορροπία στο παιδί με αποτέλεσμα να δημιουργείται θετική διάθεση για την εξελικτική πορεία της μάθησης.

Γεωργία Καραβιώτου
Σύμβουλος Μουσειακής Αγωγής
M.A. in Museum Studies

Αναφορές:

Hooper-Greenhill, E., 1994. *Museum and Gallery Education*, Leicester University Press

Sullivan, R., 1996. ‘Transforming Museums’, in Cochran-Hirzy, E. (ed.) , *True needs, true partners – Museums and Schools transforming education*, Institute of Museum Services, Washington, DC

Ζαφειράκου, Α., 2000. *Μουσεία και σχολεία: Διάλογος και συνεργασίες, Αναπαραστάσεις και Πρακτικές*, εκδ. Τυπωθήτω